

Theologiae Moralis Super Decalogum Seu Decem Dei Praecepta Pars ...

Tractatus I. Prooemialis De Principiis communibus Doctrinae Moralis,
Conscientia, Actu Humano, Et Peccato In Genere

Sporer, Patricius

Salisburgi, 1713

Sectio II. Bonitas, & Malitia moralis ex objecto.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-59488](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-59488)

Regula Generalis

Semper prae oculis habenda.

Actus humanus sumit suam bonitatem, & malitiam extrinsecè, & causaliter ab objecto, fine, & circumstantijs. Atque ut bonus moraliter sit, omnia hæc concurrentia, objectum, finem, ac circumstantias, bene cognita esse necesse est: Ut verò malus moraliter sit, sufficit unum aliquid eorum malum cognitum esse, juxta celeberrimum & receptissimum dictum *D. Dionisij* lib. de divinis Nominib. c. 4. *Bonum est ex integra causa, malum verò ex defectu cujuslibet.* Hæc porro sigillatim explicanda sunt.

SECTIO II.

Bonitas, & Malitia moralis ex objecto.

SUMMARIÆ.

1. Actus humanus bonitatem, aut malitiam (in genere motus) sibi essentialem, ac
2. Specificam seu primariam, solum accidentaliter, & extrinsecè adhuc ulterius determinabilem, sumit
3. Ab objecto bono, vel malo ut tali cognito:
4. Hoc est: sub bonitate, vel malitia, præcepto, vel prohibitionem ab intellectu voluntati offenso, bonitate quidem directè, malitiâ verò indirectè volitâ, vel intentâ.

ASSERTIO II.

Actus humanus sumit suam bonitatem aut malitiam essentialem, ac specificam ab objecto bono, vel malo cognito, bonitate quidem directè, malitiâ verò indirectè volitâ, vel intentâ. Communis DD. cum *D. Thoma* I. 2. q. 18. a. 2. *Scoto* cit. *Quodl.* 18. a. 1. Explico.

S. L.

§. I.

6 **B**onitatem, aut malitiam essentialem, ac
 accipit primario suam essentiam, & specificam
 nem ab ipso objecto, in quod tendit: ita
 omnis actus humanus, & moralis in esse morali
 quatenus conformis, vel difformis est rectæ ra-
 ni, hanc suam moralem essentiam, ac specificam
 nem, adeoque essentialem, ac specificam boni-
 tem, aut malitiam primario sumere debet ab
 objecto, quod in se bonum, vel malum, conformis
 vel difforme est rectæ rationi. Adeo, ut si ob-
 etum bonum sit certâ quâdam habitudine con-
 mitatis ad rectam rationem, vel legem, etiam
 circa illud objectum moraliter bonus erit,
 quâdam specie virtutis: ut dare eleemosynam
 specie misericordiæ &c. Contra verò, si objectum
 malum sit certâ quâdam ratione dissonantia
 rectam rationem, vel legem: etiam actus circa
 le objectum malus erit in certa specie, ut factus
 in specie injustitiæ. Itaque

§. II.

7 **B**onitatem, ac malitiam specificam, Bonitas
 & malitia actus desumpta ab objecto licet
 verâ specifica completa essentialiter, nihilominus
 adhuc rectè dicitur bonitas, ac malitia generata
 ex genere, respectu circumstantiarum: non
 quasi essentialiter contrahatur per bonitatem
 ac malitiam desumendam à circumstantiis,
 quam per differentias specificas, hoc enim im-
 possibile est: sed quòd illa bonitas ac malitia

jecto, accidentaliter adhuc determinabilis sit per bonitates, & malitias accidentaliter convenientes ex circumstantijs, v. g. dare eleemosynam ex objecto habet bonitatem essentialem specificam completam in specie virtutis misericordiae: atamen per finem, & circumstantias potest ipsi aut advenire nova bonitas, ut si fiat ad gloriam DEI, aut potest novâ malitiâ corrumpi, ut si fiat ad captandam vanam gloriam. Ex hac ratione rectè Scotus in 2. d. 7. triplicem distinguit bonitatem moralem: *genericam*, quæ provenit ex objecto secundum se sumpto, modo jam explicato: *specificam*, seu virtuosam, quæ convenit actui sumpto in suis debitis circumstantijs: & *specialem*, gratuitam, seu meritoriam, quæ convenit actui ut facto ab homine in statu gratiæ, & charitatis, ratione cujus meritorium est vitæ æternæ.

§. III.

A B objecto bono, vel malo. Bonitas ergo, & malitia moralis formaliter quidem est in ipsis actibus voluntarijs elicitis, vel imperatis, fundamentaliter verò est in ipsis objectis, & causaliter ab objectis, ut dictum est, ad eum modum proportionaliter, sicut veritas, & falsitas formaliter est in ipsis actibus intellectûs, fundamentaliter verò, & causaliter est in ipsis objectis, quæ quia ita se habent, vel non ita se habent, sicut cognoscuntur, vel repræsentantur, causant cognitionem veram, vel falsam. Unde actus humani alij dicuntur boni vel mali intrinsece, & ex objecto per se: ut amare DEum, & proximum &c. sunt actus boni

ni intrinsecè, & ex objecto per se: quia ex natura
& objecto suo naturalem conformitatem habet
ad rectam rationem: seclusâ etiam omni aliâ lege.
Et licet etiam legibus præcipiantur, non tamen
ideò boni sunt, quia præcipiuntur; sed ideò præ-
cipiuntur, quia tam boni sunt. E contra obiecta
DEI, & proximi sunt actus intrinsecè mali, & ex
objecto per se, quia ex natura, & objecto suo natu-
ralem habent deformitatem contra rectam ratio-
nem, seclusâ etiam omni aliâ lege. Et licet etiam
legibus prohibeantur, non ideò tamen mali sunt,
quia prohibiti, sed ideò prohibiti, quia malitia sunt.
Alij actus dicuntur boni, vel mali ex obligatione
legis tantum, & sumunt suam bonitatem, vel ma-
litiâ ex objecto per accidens, scilicet ratione legum
per accidens supervenientis tali materiæ: ideò
præcisè boni sunt, quia præcipiuntur, aut mali
quia prohibentur: v. g. die jejuniij abstinere, &
vesci carnibus. Unde actus per se mali, & contra
paribus, semper graviora peccata censendi sunt,
quàm actus mali ex sola prohibitione legis. *Marchant. Tribun. p. 1. Tract. 3. tit. 3. q. 2.*

§. IV.

A B objecto bono, vel malo cognito, utique legem
per necessariò secundum bonitatem, vel ma-
litiâ, cum nihil possit fieri volitum, nisi per
cognitum. At quoad volitum bonum, & malum
hoc discrimen est. Ad hoc ut actus sumat bonitatem
ab objecto bono, & honesto cognito, debet
objectum esse volitum, ut bonum, & honestum
est, seu debet appeti à voluntate intuitu ipsius boni.

tatis, ac honestatis, saltem implicite, & virtualiter, ad minimum sic, ut voluntas eo actu ita disposita sit, ut nullo modo agere vellet, si non esset bonum & honestum, vel si esset illicitum. Unde voluntas exercens aliquem actum, etsi secundum se, & ex objecto suo honestum, (exempla obvia) nullam tamen prorsus habitam rationem ipsius honestatis, sed precise propter ejus utilitatem, vel delectationem, forte etiam actura, etiamsi minimè honestus, vel etiam inhonestus esset, reverà non faceret actum honestum. Ratio autem est: quia bonum est ex integra causa: atqui objectum est causa bonitatis actus, non materialiter sumptum, sed formaliter ut bonum honestum est: & sicut objectum volitionis ut sic, est bonum ut sic, ita sanè objectum hujus in specie volitionis bonæ honestæ est bonum honestum in specie: ergo &c. At contra verò, ad hoc, ut actus sit malus ex objecto minimè necesse est; ut tendat in objectum ut malum, vel inhonestum est: seu ut fiat propter ipsam inhonestatem, vel turpitudinem directè volitam, & intentam, hoc enim impossibile est. Quia *Nemo intendens ad malum; operatur*: sed sufficit velle objectum, quod defacto proponitur ut malum, inhonestum, vel turpe, tamen etiam voluntas quam maximè præscindat, excludat, nolit, & detestetur ipsam malitiam, vel turpitudinem: Quia eò ipso, quo voluntas vult actum circa objectum delectabile, vel utile, actu tamen propositum ut malum inhonestum; indirectè convincitur velle ipsam etiam malitiam, vel turpitudinem peccati. Ratio è converso est: quia malum

est ex quolibet defectu. Adeoque ut actus circa ob-
jectum malum malus sit, non opus est volun-
tem omnia velle in objecto, etiam ipsam malitiam
sed sufficit velle ipsum objectum, vel aliquod
objecto, quod defacto proponitur, vel cognos-
tur esse malum.

SECTIO III.

Bonitas, & malitia moralis ex finib.

SUMMARIUM.

10. Finis hic est id, cuius gratia aliquid fit. Alius operis
intrinsicus, alius operantis, & extrinsecus.
  11. Actus internus etiam primariam, & specificam malitiam
tem, vel malitiam sumere solet a fine; extrinsecum
vero solum secundariam, & accidentalem.
  12. Finis ab alijs circumstantijs in hoc principaliter differt
quod is semper directe, & primario fit volens;
verò indirecte, & secundario.
  13. Regula generalis circa finem Particularius autem.
  14. Actus bonus propter finem bonum, accipit ab eo
speciem bonitatis; imò tot, quot ei diversi fines pre-
figuntur.
  15. Sicut è contra, actus malus ob finem malum, accipit
duplicem malitiam, unam ab objecto, aliam a fine;
imò tot quot ei fines diversi prefiguntur.
  16. Actus bonus propter finem malum, amissa bonitate
objecto, fit simpliciter malus.
  17. Actus malus à nullo fine bono bonus fieri potest,
& manet semper malus.
  18. Actus indifferens à fine bono fit bonus; à malo vero
ab indifferenti manet indifferens.
- 10 **F**inis dicitur id, cuius gratia aliquid fit: & est
propter quod consequendum operamur.
Finis dicitur finis operis: & intrinsicus & extrinsecus.